

Ehdotus	A 2042/UKK
Tekijä	Keskiryhmä
Käsittelijä	Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

2042/UKK Jäsenehdotus nuorten medialukutaidon vahvistamisesta Pohjoismaissa

Keskiryhmä ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että kehitetään ja toteutetaan pohjoismainen medialukutaitostrategia, joka keskittyy erityisesti lapsiin ja nuoriin ja sisältää ikätasoon sopivia toimia peruskoulu- ja lukio-tasolla.

että taataan tiedotusvälineiden roolia, toimituksellista vastuuta ja rahoitusmalleja koskevan opetuksen sisällyttäminen koulujen opetussuunnitelmiin, jotta ymmärrys perinteisistä ja digitaalisista medioista lisääntyisi.

että käynnistetään nuorille kohdistettuja, uutisten välttelyä ehkäiseviä toimia hyödyntämällä esimerkiksi pedagogisia työkaluja, jotka tekevät uutisten kuluttamisesta helpommin lähestyttävää ja tarkoituksenmukaisempaa.

että kehitetään pohjoismaiset suuntaviivat tekoälyyn liittyvien riskien ja mahdollisuuksien käsittelemiseksi osana medialukutaidon opetusta, mukaan lukien kyky tunnistaa valheellinen sisältö.

että edistetään turvallista ja demokraattista osallisuutta digiympäristöissä toteuttamalla kampanjoita ja koulutuksia, joilla torjutaan uhkailua ja häirintää sosiaalisessa mediassa.

että perustetaan pohjoismainen yhteistyö, jossa tehdään säännöllisesti medialukutaitoselvityksiä pitkän aikavälin kehityksen seuraamiseksi ja toimenpiteiden vaikutusten arvioimiseksi.

Taustaa

Ensimmäinen pohjoismainen medialukutaitotutkimus (Nordic Media Literacy Survey, 2025) osoittaa, että pohjoismaisilla nuorilla on hyvät käytännön taidot digiympäristöissä, mutta heiltä puuttuu perusymmärrys eri medioiden toiminnasta, rahoituksesta ja vastuista. Kolmasosa 16–44-vuotiaista nuorista aikuisista kokee, että heidän on vaikea pysyä ajan tasalla uutisista, ja neljäsosa 9–15-vuotiaista välttelee uutisia kokonaan. Tämä saattaa heikentää demokraattista osallistumista ja kansalaisvaikuttamista.

Tutkimuksessa nostetaan esiin myös huoli informaatioähkystä, tekoälyn vaikutuksesta mediasisältöihin ja sosiaalisen median sääntelyä koskevan tiedon puutteesta. Haasteisiin vastaaminen edellyttää koordinoituja pohjoismaisia toimia, joilla vahvistetaan nuorten medialukutaitoa, edistetään kriittistä ajattelua ja lisätään turvallisuutta digiympäristöissä.

Keskiryhmä katsoo, että vahva medialukutaito on pohjoismaisen demokratian, osallisuuden ja turvallisen julkisen keskustelun perusedellytys. Kasvava informaatiokuormitus, polarisaatio ja disinformaation leviäminen heikentävät yhteiskunnallista luottamusta, joka on ollut Pohjoismaissa erityisen vahva arvo. Ryhmän mielestä on olennaisen tärkeää antaa lapsille ja nuorille välineitä arvioida kriittisesti eri tiedonlähteitä, ymmärtää journalismin ja vastuullisen mediatoiminnan merkitys sekä toimia rakentavasti digiympäristöissä.

Medialukutaidon vahvistaminen ei ole keskiryhmälle vain koulutuskysymys, vaan osa laajempaa pyrkimystä varmistaa avoin, osallistava ja luotettava julkinen keskustelu, johon kaikki voivat osallistua ilman häirinnän tai disinformaation pelkoa. Siksi ryhmä korostaa, että Pohjolan on vastattava mediakentän muutoksiin yhteisillä, kunnianhimoisilla ja pitkäjänteisillä toimenpiteillä.

Viite: Nordic Media Literacy Survey 2025 (TemaNord 2025:572).

Roskildessa 23. helmikuuta 2026

Jouni Ovaska (kesk.)

Helena Gellerman (L)

Lars-Christian Brask (LA)

Halla Hrund Logadóttir (F)

Johan Dahl (Sb)

Justus Hansen (D)

Sandra Listerby (Lib)

Catarina Deremar (C)

Jonas Andersen Sayed (KrF)

Sandra Sigurðardóttir (V)

Krista Mikkonen (vihr.)

Rebecka Le Moine (MP)

Oda Indgaard (MDG)

Louise Elholm (V)

Eva Biaudet (r.)

Henrik Rejnholt Andersen (M)

Liz Mattsson (ÅC)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Anna Falkenberg (Sb)

Markku Siponen (kesk.)

Geir Inge Lien (Sp)